

ICOMOS GELENEKSEL MİMARİ MİRAS Tüzüğü 1999

GİRİŞ

Bütün halkların gözünde geleneksel mimari özel bir yere sahiptir ve haklı bir gurur kaynağıdır. Toplumun özelliklerini yansıtan ve çekici bir ürün olarak kabul edilir. Ciddi görünmez ama düzenlidir. Faydacı olmasının yanı sıra, ilgi çekici ve güzeldir. Hem çağdaş yaşamın ilgi odağı hem de toplumun geçmihinin bir belgesidir. İnsan eseri ve zamanın ürünüdür. İnsanın dünya üzerindeki varlığının nüvesini oluşturan bu geleneksel armonileri yaşatmak için çaba göstermemek insanlık mirasına yakışmayan bir davranış olurdu.

Bir toplumun kültürünün temel anlatımı olan sivil mimarlık, bir yandan o kültürün bölgesiyle ilgili kisini gösterirken, diğer yandan dünyanın kültürel çeşitliliğini yansıtmaya bakımından önemlidir.

Geleneksel yapımların toplumların barınmak için kullandıkları doğal ve geleneksel yöntemdir. Bu sosyal ve çevresel kısıtlamalara bağlı olarak değişen ve sürekli uyarlanan bir süreçtir. Günümüz dünyasında yöresel yapı gelenekleri ekonomik, kültürel ve mimari birörnekleme ile tehdit edilmektedir. Globalleşmeye nasıl karşı durulacağı toplumların yanı sıra, hükümetlerin, plancıların, mimarların, korumacıların ve çeşitli disiplinlerin uzmanlarından oluşan gurupların temel sorunudur.

Kültürün birörnekleme ve tüm dünyadaki sosyo-ekonomik değişim nedeniyle terk, iç denge ve bütünlük gibi ciddi sorunlarla karşı karşıya kalan geleneksel yapılar çok zor durumdadırlar. Buna bağlı olarak, geleneksel mimari mirasımızın bakımı ve korunması için Venedik Tüzüğü'ne ek olarak ilkeler belirlenmesine gerek vardır.

Genel İlkeler

1. Geleneksel yapılar,

- Toplumca paylaşılan bir yapı geleneği,
 - Çevreye uygun yöresel veya bölgesel bir kimlik,
 - Üslup, biçim ve görünüş tutarlılığı, veya geleneksel yapı türlerine bağlılığı,
 - Anonim olarak aktarılan geleneksel tasarım ve yapı ustalığı,
 - Ekolojik, sosyal ve çevresel kısıtlamalara etkin olarak cevap verebilme,
 - Geleneksel yapımların sistemlerinin ve zanaatlarının etkin uygulaması,
- gibi ayırt edici özellikleriyle tanınırlar.

2. Geleneksel mimarinin takdir edilmesi ve başarıyla korunması toplumun buna katılımı, desteği, sürekli bakımı ve kullanımına bağlıdır.

3. Hükümetler ve yetkili kuruluşlar bütün toplumların yaşayan geleneklerini sürdürme ve bunları mevcut yasal, yönetsel ve maddi olanaklarla koruyarak gelecek kuşaklara aktarma haklarını tanımalıdır.

KORUMA LKELER

1. Geleneksel çevrenin korunması çokdisiplinli bir uzman ekip tarafından , de i im ve geli menin kaçınılmaz oldu u kabul edilerek ve toplumun kültürel kimli ine saygı gösterilerek yürütülmelidir.
2. Geleneksel yapılara, yapı guruplarına ve yerle melere yapılacak ça da müdahaleler onların kültürel de erlerine ve geleneksel karakterlerine saygı göstermelidir.
3. Geleneksel mimarlık ender olarak tek yapılarla temsil edilebilir; bu mirası daha iyi ya atmanın yolu de i ik bölgelerin özelliklerini yansıtan yapı guruplarını ve yerle meleri bakım ve onarımla korumaktır.
4. Geleneksel mimarlık kültürel peyzajın temel bile enidir ve koruma yakla ımları geli tirilirken bu ili ki dikkate alınmalıdır.
5. Geleneksel miras yalnız somut biçimler, kütleler, strüktürler ve mekânlardan oluşmaz, bunların kullanılı ve algılanı biçimlerini, gelenekleri ve onlara ba lı elle tutulamayan ili kileri de kapsar.

UYGULAMA LKELER

1. Ara tırma ve belgeleme

Geleneksel bir yapıya yapılacak her tür müdahalede tedbirli olunmalı; işe başlamadan önce yapının biçimi ve strüktürü ayrıntılı olarak incelenmelidir. Bu çalışma sonunda hazırlanacak rapor ve belgeler halkın rahatça ulaşabileceği bir arşivde saklanmalıdır.

2. Konum, peyzaj, ve yapı gurupları

Geleneksel yapılara müdahale edilirken, bu yapıların konumuna, fiziksel ve kültürel çevreyle ili kilerine ve birbirlerine göre düzenlerine saygı gösteren, onları koruyan bir yakla ım benimsenmelidir.

3. Geleneksel yapım sistemleri

Geleneksel yapım sistemlerinin ve zanaatların sürdürülmesi geleneksel ifade için temel gereksinimdir ve bu yapıların onarım ve restorasyonları için gereklidir. Bu zanaatlar ya atılmalı, belgelenmeli ve yeni zanaatkar ve yapı ustaları e itilerek ve kurslarla bilgiler genç ku aklara aktarılmalıdır.

4. Malzeme ve mimari öğelerin de i tirilmesi, yenilenmesi

Ça da kullanım isteklerinin zorladı ı ve kabul edilebilir de i imler bütünün genel ifadesine uyumlu, görünü , doku ve biçim yönünden aykırı olmayan malzemelerle yapılmalı; yapı malzemelerin birbiriyle uyumuna özen gösterilmelidir.

5. Yeni i leve uyarlama

Geleneksel yapıların yeni i levlere uyarlanması ve yeniden kullanımında, yapılar kabul edilebilir bir ya am standardına yükseltilirken, bütünlü ü, karakteri ve biçimi saygı görmelidir. E er geleneksel mimari biçimler hala kullanılıyorsa, müdahaleler toplumun kabul edece i bir etik kurallar çerçevesinde yapılabilir .

6. De i iklikler ve dönem restorasyonları

Zaman içinde yapılan de i iklikler saygı görmeli ve geleneksel mimarinin özelli ini yansıtan bir belge olarak de erlendirilmelidir. Normal olarak, geleneksel yapıların restorasyonunda hedef yapının bütün parçalarının tek bir döneme göre onarılması olmamalıdır.

7. E itim

Geleneksel mimarlı ın kültürel de erlerini korumak için hükümetler, sorumlu kurulu lar ve dernekler a a ıdaki konuları vurgulamalıdır:

- a) Koruma uzmanlarına geleneksel yapıları tanıtan e itim programları verilmesi,
- b) Yöre halkına geleneksel yapım tekniklerini, malzeme ve zenaatleri korumalarına yardımcı edecek e itim programları sunulması,
- c) Özellikle gençleri geleneksel mimari hakkında bilinçlendirecek programlar geli tirilmesi,
- d) Geleneksel yapı sanatı konusunda uzmanlık ve deneyimleri aktarmaya ve bilgi de i imi yapmaya olanak verecek bölgelerarası ileti im a larının olu turulması.

Bu tüzük ICOMOS'un Ekim 1999'da Meksika'da yapılan 12. Genel Kurulunda kabul edilmi tir.